

KRACHTWIJKEN

Fikse greep uit de kas

Jarenlang te veel huur betaald? Goed zo, dan betaalt u mee aan het Actieplan van PvdA-minister Ella Vogelaar om veertig achterbuurten op te knappen

Minister Vogelaar, met sjaal, op bezoek bij de inwoners van de wijk Ondiep in Utrecht. Probleemwijk Ondiep moet een 'prachtwijk' worden

Eric Vrijzen

Ella Vogelaar is al vanaf het begin de sterspeler van het kabinet. De minister voor Wonen, Wijken en Integratie oogst enorme belangstelling tijdens talloze werkbezoeken aan probleemwijken. De verwachtingen bij vooral de PvdA zijn hooggespannen. De bewindsvrouw zal als geen ander bewijzen dat het beleid van dit kabinet anders is dan dat van Balkenendes eerdere kabinetten. Maar het beleid van de minister voor de veertig door haar aangewezen probleemwijken – zelf zegt ze 'prachtwijken' of nog liever 'krachtwijken' – dreigt te stranden voordat het is begonnen. Er is een groot conflict over de financiering van haar Actieplan.

Het kabinet wil dat de 492 woningcorporaties 3 miljard euro ophoesten voor allerlei sociale maatregelen zonder dat ze zeggenschap krijgen over de besteding van het geld. De woningbouwstichtingen zijn bereid te investeren, maar wensen wel een vinger in de pap. Ook de bestemming van het geld – de

veertig door Vogelaar geselecteerde wijken – staat ter discussie.

Het verzet borrelt op in alle steden en gewesten waar het kabinet géén probleemwijken aanwees (zie 'Veertig uitverkorenen' op pagina 11). Logisch, mensen met een smalle beurs hebben jarenlang te veel huur betaald. De woningbouwstichtingen konden miljardenreserves oppotten. Nu roomt het kabinet die reserves ineens af, want het zou gaan om 'maatschappelijk kapitaal'. Dit betekent dat huurders in Vlissingen, Kerkrade of Tilburg jarenlang hebben kromgelegd voor Vogelaars favoriete wijken elders in het land.

In feite draait de provincie op voor de Randstad. En autochtone huurders betalen voor wijken met veel allochtonen. Het kabinet zegt dat niet hardop. Vogelaar zegt mensen te willen helpen die 'de aansluiting op de samenleving verliezen' en die 'wegens een taalachterstand geen kansen hebben op de arbeidsmarkt'. Als de PvdA-minister erop rekent dat alle Nederlandse huurders solidair zijn met elkaar, zou ze duidelijk moeten ma-

ken wat ze precies bedoelt: Kees betaalt voor Mohammed. Maar dan blaast ze natuurlijk het verzet tegen haar plannen aan.

De Zeeuwse woningcorporaties tekenden als eerste protest aan. In die provincie is niet één wijk geselecteerd. In Limburg – alleen in Heerlen en Maastricht werd een wijk uitverkoren – voert het provinciebestuur de opstand aan. Vorige week ageerde zelfs Tilburg tegen Vogelaars plannen. De stad van PvdA-burgemeester Ruud Vreeman viel ook geheel buiten de boot. Zo zwelt het oproer in de volkshuisvesting aan. Het duurt niet lang of miljoenen huurders krijgen in de gaten dat de prachtwijken niet alleen een politiek speeltje zijn van Vogelaar, maar ook een directe aanslag op de eigen portemonnee.

Gemiddeld draagt iedere huurder jaarlijks 300 euro bij aan Vogelaars beleid. Vier jaar lang, in totaal 1.200 euro. Huurders voelen dat niet direct: het geld komt uit de reserves van hun corporatie. Ze hebben het geld al eerder afgedragen via een te hoge huur. Toch raakt Vogelaar de koopkracht van mensen die

het niet breed hebben. De corporaties beloven namelijk vanaf dit jaar hun reserves aan te spreken ten behoeve van een fikse korting op de maandelijkse huur voor degenen met de laagste inkomens. Hiervoor was 0,6 miljard euro per jaar beschikbaar (gemiddelde korting: 20 euro per woning per maand).

Maar sinds het kabinet begon te dreigen met een heffing en, zoals een Zwolse bestuurder snedig opmerkte, 'de woningbouw als pinautomaat gebruikt', zeggen de corporaties zich ineens geen huurkortingen meer te kunnen veroorloven. Zo boren de PvdA-ministers Wouter Bos (Financiën) en Ella Vogelaar vele tienduizenden huurders een koopkrachtverbetering door de neus.

Bos gebruikt Vogelaars Actieplan ook als boekhoudkundige truc. Hij wil met een verplichte prachtwijkenheffing de financiële reserves van de woningcorporaties vier jaar achtereen met 750 miljoen afromen. Het geld voor de veertig uitverkoren wijken stelt hij echter pas in de komende tien jaar beschikbaar. In de tussentijd ligt dus een paar miljard te wachten in de staatskas. Dat geld telt mee voor de berekening van het zogenoemde EMU-saldo. Op deze manier haalt het kabinet iets makkelijker zijn doel: een financieel overschot van 1 procent van het nationaal inkomen in 2011.

Om diezelfde reden kan Bos ook niet toestaan dat de corporaties vrijwillig geld storten in een privaat investeringsfonds voor de wijken. Want dan mogen de miljarden niet meetellen in de statistiek van de staatsinkomsten. Het moeten per se gedwongen heffingen zijn, waarbij het kabinet de baas speelt over de besteding. Bos en Vogelaar kunnen het zich dus niet veroorloven de woningbouwstichtingen te laten meebeslissen over hun afgeroomde reserves. Veel corporatiebestuurders zijn lid van de PvdA. In principe willen ze meewerken. Maar veel corporatiebestuurders vinden het bizar dat het kabinet hun vermogen plundert voor een beleid waar ze plaatselijk niets van terugzien. Iedereen voelt aan dat de selectie van wijken niet deugt.

De corporaties staat nu slechts één ding te doen. Snel afspraken maken met wethouders over investeringen in de buurten die door Vogelaar werden overgeslagen. Vooral in Limburg gebeurt dat. Als het kabinet straks langskomt met een heffing, spelen ze de vermoorde onschuld: 'We hebben lokaal zulke hoge bedragen toegezegd voor allerlei goede werken in onze eigen stad, dat onze reserves helaas uitgeput raken. Er valt weinig meer af te romen.' Dan vist minister Vogelaar achter het net.

SELECTIE

Verkeerde criteria

Volgens hoogleraar Sako Musterd behoren sommige geselecteerde 'probleemwijken' juist tot de beste buurten van Nederland

Eric Vrijzen

De Amsterdamse hoogleraar sociale geografie van de Universiteit van Amsterdam Sako Musterd veegt in het binnenkort te verschijnen *Tijdschrift voor de Volkshuisvesting* de vloer aan met de selectie van PvdA-minister Ella Vogelaar van veertig probleemwijken. Van de Nederlandse

kansarmen woont 92 procent niet in de uitverkoren gebieden. Het kabinet geeft dus miljarden uit voor 8 procent van de doelgroep. 'Géén doeltreffende manier van werken,' zegt Musterd.

ELSEVIER Hoe kwam minister Vogelaar tot haar keuze?

Sako Musterd: 'Zij gebruikte de indeling in postcodegebieden om wijken te maken. Soms voegde ze acht codes van vier cijfers bij elkaar tot één wijk. Dan weer beperkte ze de wijk tot één code van vier letters. Ze gebruikte veel gegevens van het Woononderzoek Nederland (WoON). Dat onderzoek is helemaal niet bedoeld voor wijkvergelijking. Bovendien zijn stedelijke gebieden erin oververtegenwoordigd.'

ELSEVIER Hanteerde de minister de goede criteria?

Musterd: 'Nee, ze koos wijken uit met veel kleine, oude en goedkope huizen. Dat zou wijzen op een slechte woningvoorraad. Onzin, huurders staan juist in de rij voor kleine en goedkope huizen van vóór 1970. Volgens mijn onderzoek behoren sommige delen van de probleemwijken van Vogelaar juist tot de

beste buurten van Nederland. De minister keek bijvoorbeeld ook naar verkeeroverlast. Maar dat zegt niets over de bewoners. Het is overlast die bezoekers veroorzaken. Zo kwamen enkele Amsterdamse en Groningse wijken in aanmerking voor haar lijst.'

ELSEVIER In het nieuwe vaktijdschrift maakt u een alternatieve selectie. Tot welke conclusie komt u?

Musterd: 'Op mijn lijst van veertig probleemwijken staan er vijftien die Vogelaar over het hoofd zag. Het gaat om wijken in Nijmegen, Leeuwarden, Den Haag, Uden, Hilversum, Maastricht, Utrecht, Tilburg en Helmond.'

ELSEVIER Hoe zal Vogelaars beleid uitpakken voor de uitverkoren wijken?

Musterd: 'Ze begint al fout door twee dingen door elkaar te halen. Ze wil sociale uitsluiting bestrijden én ze wil de leefbaarheid van wijken vergroten. Dat zijn twee verschillende dingen. Ze gooit vervolgens een serie deeloplossingen op één hoop. Net als alle andere politici denkt Vogelaar sociale problemen te kunnen oplossen door wijken aan te pakken. Een misverstand. Ook elders in Europa blijkt dat een wijkgerichte aanpak vaak geen effect sorteert.'

ELSEVIER Maar politici houden ervan omdat de gekozen wijken fungeren als hun scorebord.

Musterd: 'Ja, politiek is dat aantrekkelijk. Een politicus manifesteert zich graag als iemand die krachtig ingrijpt. Het beleid wordt fysiek zichtbaar. Maar in feite gebeurt er weinig. De overheid verandert alleen de samenstelling van de bevolking. Eerst gaan de goedkoopste woningen tegen de vlakte. Dan komen er duurdere huizen, die echter alleen betaalbaar zijn voor middenklassers. De wijk verbetert inderdaad, maar vooral doordat de armste gezinnen vertrekken en elders nieuwe probleemwijken ontstaan. Want een crimineel wordt heus niet minder crimineel als hij een beter huis of rijkere burens krijgt, hoor. En een werkloze of dropout vindt via een hogere huur echt geen baan. Je moet het beleid richten op bevolkingsgroepen, niet op wijken. Om sociale vraagstukken op te lossen, zou ik koersen op het onderwijs. Maar ja, dat duurt natuurlijk langer en de resultaten zijn nooit fysiek aanwijsbaar.'

Veertig uitverkorenen

Kabinet koos vooral wijken in de Randstad

	Randstad:	Rest van Nederland:
	23 wijken	17 wijken
	Amersfoort	Alkmaar
1	Amsterdam	Arnhem
5	Den Haag	Deventer
4	Dordrecht	Eindhoven
1	Rotterdam	Enschede
7	Schiedam	Groningen
1	Utrecht	Heerlen
4		Maastricht
		Nijmegen
		Zaandam

Foto Marco Hillen